

2. PATRYSTYKA W PERIODYKU "CIVILTÀ CLASSICA E CRISTIANA"

W 1980 r. na włoskim rynku wydawniczym pojawiło się nowe czasopismo naukowe poświęcone kulturze starożytnej - "Civiltà Classica e Cristiana". Warto je tu nieco przybliżyć, choćby i z tej racji, że publikuje ono również artykuły poświęcone różnorodnym aspektom starożytności chrześcijańskiej, a niewiele zapewne bibliotek polskich może się poszczycić jego posiadaniem /posiada je Biblioteka Uniwersytecka KUL - V 25370/. Wydaje je /3 ok. 120-stronicowe zeszyty w ciągu roku/ Instytut Łaciny Uniwersytetu w Genui /Istituto di Latino Università di Genova. Piazza Manin 3/3, 16122 Genova/ w miejsce, jak stwierdzają jego redaktorzy, obumarłego przed kilku laty publikowanego w Turynie analogicznego periodyku "Rivista di Studi Classici". Jego naczelnym redaktorem i przewodniczącym Naukowego Komitetu Redakcyjnego, w skład którego wchodzi 12 świeckich filologów klasycznych, jest pani Adriana Della Casa wspomagana przez E. Corsini. Pismo zajmuje się historyczno-filozoficzno-filologiczną problematyką, w tym również biblijną, od wieku VI prz. Chr. do VIII naszej ery. Zarówno tego rodzaju tematyka, jak i dwa celowo umieszczone w tytule przymiotniki "classica" i "cristiana" wskazują, że redaktorzy tego periodyku świadomie poszerzyli zakres poruszanej w nim problematyki w porównaniu z obumarłą "Rivista di Studi Classici" - dołączyli doń problematykę chrześcijańską.

Od XVIII w. często rozdzielano, izolowano a nawet przeciwstawiano te dwa starożytne okresy kulturowe - pogański i chrześcijański, mówiąc o literaturze klasycznej i następującym po niej piśmiennictwie barbarzyńskim, jakby wszystko to co chrześcijańskie "nie wydawało się być, jak pisał św. Augustyn, dość dostojne w porównaniu z monumentalną prozą Cycerona"¹. Redaktorzy genueńskiego czasopisma zerwali z tą przestarzałą cezurą, podobnie jak to przed laty uczynił F. J. Dölger, później M. Pellegrino i G. Lazzati, u nas w Polsce J. Sajdak, T. Sinko, M. Małunowiczówna, uważając te dwa światy za dwie wzajemnie się przenikające i na siebie wzajemnie w większym lub mniejszym stopniu oddziałujące rzeczywistości. Tematyką wydawanego

1 Confessiones III 5.

czasopisma pragną nawiązać do takiego periodyku, jak "Wiener Studien. Zeitschrift für klassische Philologie und Patristik", czy bardziej znanych: "Antike und Christentum", "Jahrbuch für Antike und Christentum" czy "Reallexikon für Antike und Christentum". Trzeba jednak z przykrością zauważyć, że ilość patrystycznej problematyki w omawianym włoskim periodyku z każdym rokiem się zmniejsza.

Na treść każdego zeszytu "Civiltà Classica e Cristiana" składają się: artykuły przeważnie w języku włoskim w liczbie 6-8, wśród których jest zawsze 1-2 publikacji z bibliistyki lub patrystyki; sprawozdania /Convegni/ z naukowych poświęconych antykowi, również chrześcijańskiemu², sympozjów lub odkryć nowych tekstów starożytnych³ czy wreszcie zapowiedzi najbliższych spotkań naukowych⁴; krótkie anonimowe informacje o nowych książkach /Libri ricevuti/ poświęconych przeważnie antykowi przedchrześcijańskiemu, choć znajdują się tam też sygnały o pozycjach poświęconych problematyce wczesnochrześcijańskiej⁵.

Ze względu na trudny niewątpliwie dostęp do omawianego wyżej periodyku, wymienimy tu chrześcijańską zawartość pierwszych jego pięciu roczników.

1/1980/:

- F. Trisoglio, *Forme e sviluppi del monologo nella tragedia classica greca e nel "Christus patiens"*, 7-48.
- A. Pastorino, *I "temi spirituali" della vita monastica in Giovanni Cassiano*, 123-172.
- C. Mazzucco, *Due visioni cristiane del mondo e due stili: Cipriano "Ad Demetrianum" 3-5 e Ambrogio "epistula" XVIII 23-29, 219-242.*

-
- 2 Por. 1/1980/ 411-419: R. Cervani, VII Congresso Internazionale di studi sull'Alto Medioevo: "San Benedetto nel suo tempo".
- 3 Por. 2/1981/ 99-100: informacja o nowych odkryciach fragmentów Rutiliusza Namacjana, Cycyrona, G. Fanniusza, Korneliusza Gallusa.
- 4 Por. 4/1983/ 149-150, 323, 5/1984/ 85.
- 5 Por. 2/1981/ 335: Prudenzió, *Amartigenia*, Pisa 1981; 3/1982/ 271: E. Gianarelli, *La tipologia femminile nella biografia e nell'auto-biografia cristiana del IV secolo*, Roma 1980; 4/1983/ 151: Ambrogio, *Opere esegetiche III*, Roma 1982.

- C. Nardi, A proposito degli Atti del martirio de Berenice, Prodoce e Domnina, 243-258.
- A. Carlini, L'epigrafe musiva di Elia nella Basilica di Sant'Eufemia a Grado, 259-269.
- P. Rossano, Vangelo e cultura a Efeso e nella provincia d'Asia al tempo di S. Paulo e di Giovanni, 283-298.
- S. Isetta, Il "De ave Phoenice" attribuito a Lattanzio, 379-409.

2/1981/:

- L. Prandi, Una nuova ipotesi sull'iscrizione di Ponzio Pilato, 25-36.
- J. Mazzini - E. Lorenzini, Il "Pastore" di Erma: due versioni latine o due antologie di versi, 45-68.
- R. Palla, Sulla versione di "Gen." 3, 15-16 seguita da Prudenzio, 87-97.
- M. Naldini, In margine alle "lettere cristiane" nei papiri, 167-176.
- J. D. Madden, Jesus as Epicurus: Arnobius of Sicca's Borrowings from Lucretius, 215-222.

3/1982/:

- M. Sordi, Dalla storiografia classica alla storiografia cristiana, 7-30.
- E. Gallicet, Osservazioni sul "De virginitate" di Gregorio di Nissa, 119-152.
- M. Golden, Another Mythological Echo in Acts 14, 203-204.
- E. Gallicet, I cristiani e la natura: Da Clemente Romano ad Atenagora, 205-234.
- G. Torti, Vicende di un testo dell'Ambrosiastro, 235-246.
- M. L. Violante, Il "corpo-prigione" in alcuni epigrafi funerarie cristiane fra il IV e VIII secolo, 247-267.

4/1983/:

- S. Isetta, La struttura unitaria del "De cultu feminarum" di Tertulliano, 43-68.
- E. Gallicet, Cipriano e l'"Apocalisse", 69-78.

C. Mazzuco, Ireneo "Demonstratio apostolica" capp 9 e 10 e l'"Apocalisse", 87-141.

M. Martino, Isidoro "De poetis" /Orig. 8, 7/, 299-322.

E. Gallicet, Su alcuni passi degli "Inni" di Sinensio, 409-418.

5/1984/:

A. Grillone, Noterella draconziana, 191-200.

Ks. Stanisław Longosz - Lublin